

تعریف عصمت

عصمت، ملکه نفسانی قدرتمندی است که همواره در وجود انسان معصوم، حضور و ظهور دارد...

عصمت، ملکه نفسانی قدرتمندی است که همواره در وجود انسان معصوم، حضور و ظهور دارد و هیچ نیرویی - چون غضب و شهوت و... - موجب زوال آن نمی‌شود. عصمت مانند عدالت نیست و دست کم در چند امر باهم جدایی دارند: يك. در مراتب وجود؛ رتبه وجودی عدالت، ضعیف‌تر از عصمت است. افراد عادل، گاهی (هر چند به صعوبت) گناه می‌کنند و به دام شیطان می‌افتند - گرچه غیر عادل به سهولت گناه می‌کند - لیکن عصمت، ملکه وجودی برتری است که هرگز مقهور سر پنجه شهوت و غضب نمی‌شود و شیطان به قرقگاه او نزدیک نمی‌شود.

دو. سهو و نسیان و غفلت، با عدالت تراحم ندارد. از این‌رو، انسان عادل گاهی از روی اشتباه یا غفلت، مال کسی را تصرف می‌کند؛ اما امور یاد شده با ملکه عصمت منافات دارد و معصوم، هیچ‌گاه دچار سهو و نسیان و غفلت نمی‌شود. سه. عدالت، از نوع ملکه‌های عملی است، نه علمی. اصولاً عدالت، در ملکه‌های علمی راه ندارد و شخص عادل، همه چیز را نمی‌داند و در دانسته‌هایش اشتباه رخ می‌نماید؛ مثلاً دو مرجع تقلید عادل، ممکن است که در مسأله‌ای دو فتوای مخالف یک‌دیگر صادر کنند و ما می‌دانیم قطعاً یکی از دو فتوا اشتباه است؛ لیکن این اشتباه، زبانی به عدالتشان وارد نمی‌کند. البته عدالت - مانند تقوا و سایر فضایل عملی - در بخش اندیشه صحیح، بی‌اثر نیست، ولی ملکه عصمت، هم در عقل نظری حضور دارد و هم در عقل عملی؛ هرچند علم معصوم، شهودی است و نه مفهومی، و نیز حضوری است، نه حصولی. غرض آن‌که انسان معصوم، هم در منطقه علم و دانش مصون است و هم در قلمرو عمل و گرایش محفوظ است.